

Nr 787

Av herr **Brandt** i Sätilla **m. fl.**, *i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 134, angående särskilda åtgärder för rationalisering av jordbruket och skogsbruket i Kopparbergs län, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 662 i Första kammaren)

I proposition nr 134 har framlagts förslag till särskilda åtgärder för rationalisering av jordbruket och skogsbruket i Kopparbergs län. I propositionen har emellertid även tagits med förslag (s. 27) till viss förstärkning av rådgivnings- och upplysningsverksamheten på jordbrukets område i hela landet.

Med avseende på sistnämnda förslag må först erinras om att i årets statsverksproposition hade under anslagsposten Kursverksamhet till jordbrukets rationalisering m. m. föreslagits *dels* att anslaget skulle uppräknas med 400 000 kr., *dels ock* att av anslaget skulle ett belopp av 500 000 kr. disponeras utslutande för särskild kursverksamhet och rådgivning rörande småbrukets ekonomiska och tekniska spörsmål. Det framhölls, att för denna verksamhet borde anlitas jordbruksexpertis såväl utanför hushållningssällskapen och lantbruksnämnderna som inom dessa organ. En följd av detta förslag skulle således bli att kostnadsramen för den i hittillsvarande former med anlitan av ifrågavarande anslag och främst för det mindre jordbruket bedrivna kursverksamheten beskäres med 100 000 kr.

Det är till dispositionen av nyssnämnda belopp om 500 000 kr., som departementschefen nu återkommit i propositionen nr 134. Härvid har anförts, att beloppet bör användas till upplysnings- och kursverksamhet i syfte att främja driftsomläggningar inom det mindre jordbruket, bl. a. med syfte på viss övergång till specialiserad produktion. Informationsverksamheten bör därvid i stor utsträckning grunda sig på forsknings- och försöksverksamhetens rön. Med hänsyn härtill bör enligt departementschefen tills vidare prövas att anknyta rådgivningen i fråga, vilken huvudsakligen torde bära ha karaktären av individuell upplysning, till den i annat sammanhang föreslagna nya organisationen för den statliga försöksverksamheten på lantbrukets område. I anslutning härtill föreslås, att det för ändamålet knytes specialrådgivare till vart och ett av de fyra jordbruksförsöksdistrikt som landet skall indelas i när det gäller den statliga försöksverksamheten på växtodlingsområdet. För nästa budgetår föreslås sju sådana specialrådgivare, av vilka två för ekonomiska och fem för tekniska frågor. Kostnaderna härför beräknas till 350 000 kr., dvs. 50 000 kr. per befatt-

ningshavare. Återstoden av beloppet eller 150 000 kr. avses skola utnyttjas av lantbrukshögskolan för allmän samordning, information, gemensamt och centralt anställd ekonomisk expertis samt till mindre del även för kurser för småbrukare.

Ovannämnda förslag berör och sammanhänger i hög grad med den i första hand av hushållningssällskapen handhavda rådgivningsverksamheten på jordbrukets område. En särskild utredning (jordbruksupplysningskommittén) har nyligen framlagt förslag rörande denna verksamhets framtida organisation och uppläggning. I detta ärende har även förebådats en särskild principproposition till årets riksdag. Under sådana omständigheter synes det oss mindre lämpligt att nu i ett annat sammanhang taga upp och avgöra vissa till rådgivningsverksamheten hörande frågor. Vi anser därför, att behandlingen inom riksdagen av de förslag rörande en hela landet omfattande rådgivningsverksamhet som framlagts i proposition nr 134 bör uppskjutas och ske samtidigt med den aviserade särskilda propositionen om ifrågavarande verksamhet.

I anslutning härtill må emellertid framhållas, att nyssnämnda i proposition nr 134 framlagda förslag synes oss ge anledning till icke oväsentliga invändningar. Förslaget innebär således att det vid sidan av hushållningssällskapens och även lantbruksnämndernas fältarbetande rådgivningsorganisation, som sorterar under lantbruksstyrelsen, skulle tillskapas en om än mindre men med denna parallellställd organisation av rådgivare, tillhörande lantbrukshögskolan. Visserligen föreligger ett nära samband mellan högskolan och rådgivningsverksamheten i det att denna i stor utsträckning bygger på de vid högskolans institutioner framkomna forsknings- och försöksresultaten. Enligt hittills följda principer har emellertid det samband som måste förefinnas mellan institutionerna och rådgivningen inneburit, att högskolans specialister handhaft och medverkat i den för de på fältet arbetande rådgivarna nödvändiga fortbildningen rörande nya resultat och rön samt dessas tillämplighet i praktisk jordbruksdrift. Specialisterna vid högskolan har således endast i mindre omfattning deltagit i det egentliga fältarbetet och då som regel genom hållande av föredrag vid större jordbrukardagar och liknande. De har däremot icke ansetts böra medverka i den individuella rådgivningen. Enligt hittillsvarande uppfattning har sistnämnda form av rådgivning i första hand ansetts böra handhas av inom mindre områden verksamma och med förhållandena i dessa väl förtrogna lokalrådgivare eller instruktörer. Tillkomsten av för så stora försöksdistriktsområden arbetande rådgivare, vilkas arbete huvudsakligen skulle ha karaktären av individuell rådgivning för småbruket, skulle följaktligen innebära införandet av helt nya principer inom rådgivningsverksamheten. Vi är i hög grad tveksamma i fråga om lämpligheten av en sådan uppläggning, detta inte minst av den anledningen att det torde bli omöjligt för dessa "distriktspecialister" att kunna i avsedd omfattning sätta sig in i och bli förtrogna med de enskilda brukningsdelarnas förhållanden, vilket den individuella rådgivningsmetoden förutsätter. Det måste alltså bli en mycket liten del av småbrukarna i dessa stora distrikt, som ifråga-

varande specialister skulle hinna komma i kontakt med. Enligt vår mening finns det därför — med hänsyn till den snabba utveckling som sker — större anledning att förstärka högskolans resurser för kontakt med och information åt sällskapens och nämndernas personal rörande den vid högskolan förekommande forsknings- och försöksverksamheten samt resultaten från denna. Motsvarande behov föreligger även då det gäller lärarna inom den lägre lantbruksundervisningen.

I detta sammanhang må vidare framhållas, att en annan väg för att lösa ovan berörda, allt aktuellare spörsmål är att för olika ämnesområden inom rådgivningsorganisationen inrätta tjänster som specialrådgivare på riksplanet. Dessa bör då ha till uppgift att vara en förmedlingslänk mellan försök och forskning å ena sidan samt läns- och lokalrådgivare å den andra. Deras uppgift skall således icke vara att med förbigående av läns- och lokalrådgivarna bedriva individuell rådgivning på fältet. Det förtjänar nämnas, att i Norge, där man nyligen verkställt en översyn av sin rådgivningsorganisation, inrättats dylika tjänster som specialrådgivare på riksplanet. Dessa är emellertid där icke knutna till lantbrukshögskolan utan av samordningsskäl anställda hos den centrala myndighet, under vars tillsyn rådgivningsverksamheten står.

Som skäl för den i proposition nr 134 föreslagna nya rådgivningsorganisationens anknytning till lantbrukshögskolan och jordbruksförsöksverksamheten har anförts, att rådgivningen i stor utsträckning bör grundas på forsknings- och försöksverksamhetens rön. Det förtjänar emellertid uppmärksammas, att vid sidan av denna statliga försöksverksamhet, i vars genomförande hushållnings-sällskapen för övrigt medverkar, bedriver sällskapen en mycket omfattande egen försöksverksamhet, vars huvudsyfte är att lokalt pröva giltigheten och ge mera direkta anvisningar för rådgivningen rörande tillämpligheten av de centrala institutionernas försöksresultat. Den lokala försöksverksamhetens resultat spelar härvidlag en mycket väsentlig roll, detta särskilt för rådgivningen på växtodlingsområdet. Vidare bör påpekas, att till grund för rådgivningen, i vilken de i propositionen särskilt upptagna spörsmålen redan intar en betydande plats, även ligger försöksresultat och rön från ett flertal andra anstalter och områden. Nuvarande system innebär således, att man när det gäller jordbrukets drifts-rationalisering på ett håll, d. v. s. inom sällskapen, söker samla upp och koordinera allt det från olika håll kommande försöks- och erfarenhetsmaterial som kan ligga till grund för och utnyttjas i den lokala rådgivningen. Denna princip är enligt vår mening riktig, och i stället för att skapa en ny rådgivningsorganisation borde man öka resurserna för den befintliga. De medel som nu föreslagits skola utnyttjas för den föreslagna nya organisationen borde således användas för att — förutom för att på ovan angivet sätt förstärka de centrala resurserna — öka antalet lokalrådgivare (instruktörer) samt påskynda utbyggnaden av ekonomikon-sulentorganisationen.

Ej heller finns det anledning att nu skära ned anslaget till den i nuvarande former bedrivna kursverksamheten för jordbrukets rationalisering. Denna verk-

samhet, för vilken kostnaderna undan för undan stigit, har enligt vår mening mycket stor betydelse som pådrivande och påskyndande faktor när det gäller olika rationaliseringsåtgärders vidtagande. Härtill bidrar i hög grad det förhållandet att de personella resurserna inom rådgivningsverksamheten är så begränsade att denna i stor utsträckning måste ske i form av kurser och härmed jämställda gruppmetoder.

På grund av vad sålunda anförts får vi hemställa,

att behandlingen inom riksdagen av det i proposition nr 134 framlagda förslaget rörande en hela landet omfattande rådgivningsverksamhet på jordbrukets område måtte ske i samband med behandlingen av den förebådade särskilda princippropositionen till årets riksdag om ifrågavarande verksamhet.

Stockholm den 25 april 1961

Henry Brandt
i Sättila

Jöns Nilsson
i Bästekille

Wald. Svensson